बाह्य लेखापरिक्षणको पुर्व तयारी विषयक परामर्श कार्यक्रम

• सन्तोष बस्याल

1

बाह्य वा स्वतन्त्र वा वैधानिक लेखापरिक्षण

2

प्रस्तुतिका क्रमहरू

- लेखापरीक्षणको सामन्य जानकारी
- व्यवस्थापनको तर्फबाट लेखापरिक्षणको प्रक्रिया
- के हो वित्तिय विवरण, लेखापरिक्षण प्रतिवेदन र बार्षिक प्रतिवेदन ?
- वित्तिय विवरणप्रति व्यवस्थापनको उत्तरदायित्व
- लेखापरिक्षकको उत्तरदायित्व
- लेखा परिक्षण पुर्व व्यवस्थापनले गर्नुपर्ने लेखा तथा अन्य तयारी
- आर्थिक ऐन, २०८१ मा भएका नया व्यवस्था
- लेखापरिक्षक संग सम्बन्ध

3

लेखापरिक्षण सम्बन्धि धारणा

- के वित्तिय विवरण तयार गर्ने दायित्व लेखापरिक्षकको हो ?
- वित्तिय विवरणमा भएको गल्ती वा जालसाझि को दायित्व लेखापरिक्षकको हो ?

4

लेखापरिक्षण प्रक्रिया

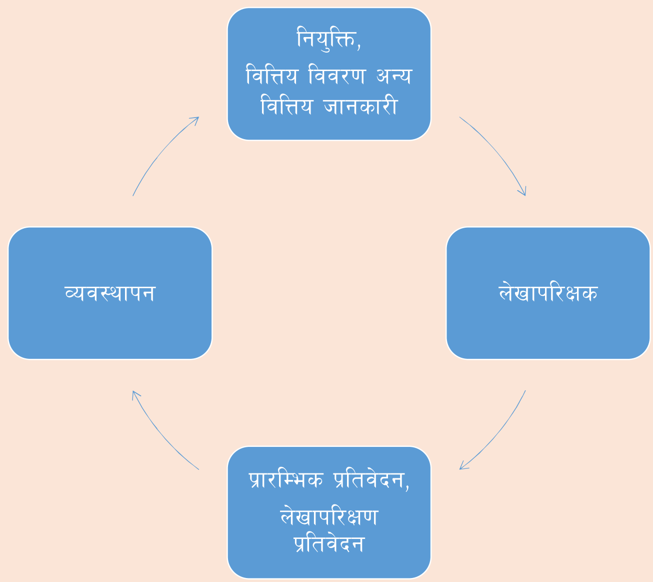

5

के हो वित्तिय विवरण, लेखापरिक्षण प्रतिवेदन र बार्षिक प्रतिवेदन ?

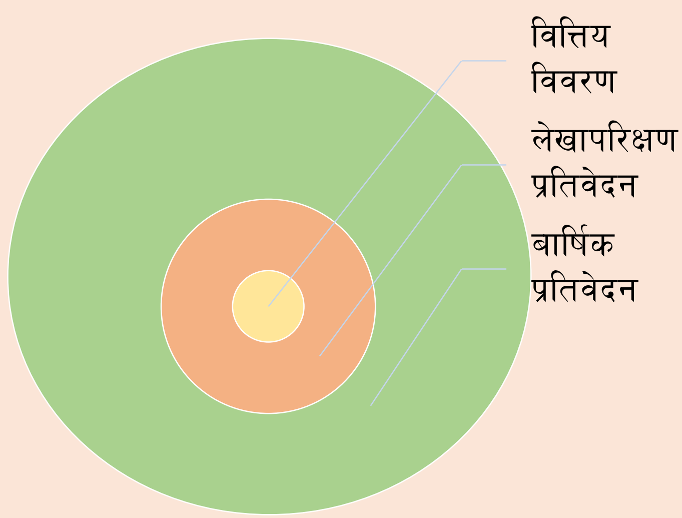

6

लेखाका चरणहरू

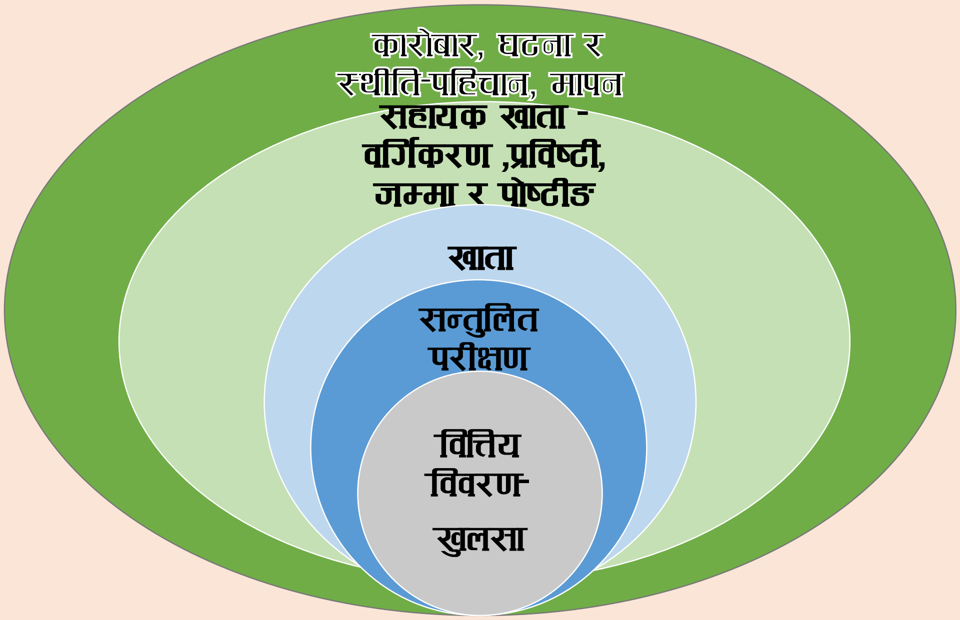

7

वित्तिय विवरणहरू

- **वित्तिय विवरण** : आर्थिक निर्णयका लागि आवश्वयक वित्तिय स्थीति , कार्यसञ्चालन , नगदप्रवाह को विवरणहरू सहित त्यसको टिप्पणी नै वित्तिय विवरण हो ।

वित्तिय विवरणकाहरू

- वित्तिय स्थिती → वित्तिय स्थिती विवरण
- वित्तिय उपलब्धी → कार्यसञ्चालन र इक्वीटी भएको परिवर्तन विवरण
- नगद प्रवाह → नगद प्रवाह विवरण

लेखा टिप्पणी

सम्पत्ति,	आय	संचालन गतिबिधिबाट नगद प्रवाह
दायित्व	खर्च	लगानी गतिबिधिबाट नगद प्रवाह
इक्वीटी		वित्तिय गतिबिधिबाट नगद प्रवाह

8

वित्तिय विवरणप्रति व्यवस्थापनको उत्तरदायित्व

- नेपाल लेखामान तथा अन्य नियम कानुन अभ्यास अनुरुप वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा नियम अनुसार **वित्तीय विवरण तयारी तथा प्रस्तुती गर्ने जिम्मेवारी व्यवस्थापनमा** रहेको छ। उक्त जिम्मेवारीमा वित्तीय विवरणहरु तयार पार्ने तथा वित्तीय विवरणहरु प्रस्तुतीकरणसँग सम्बन्धित आन्तरिक नियन्त्रणको खाका तयार गर्ने तथा कायम राख्ने कार्यहरु पर्दछन्। जसमा वित्तीय विवरणहरु त्रुटी तथा जालसाजीको कारणले सारभुत रुपमा गलत आकडा छैनन् भन्ने कुरामा विश्वस्त हुने, उपयुक्त लेखा नितीहरुको छनौट र कार्यान्वयन गर्ने आवश्यक्ता अनुसार लेखा अनुमान गर्ने कार्यहरु पर्दछन्। जसमा वित्तीय विवरणहरु तयार गर्दा व्यवस्थापनले निकायको व्यावसायिक अविच्छिन्नताको मुल्याङ्कनको आधारमा तयार गर्नु पर्दछ। सञ्चालन सामर्थ्यको व्यवस्थापन मुल्याङ्कन र निकायलाई खारेज गर्ने मनसाय नभएसम्म सामान्यतया वित्तीय विवरणहरु अविच्छन्नताको मान्यतामा नै तयार गरिन्छ।

9

लेखापरिक्षकको उत्तरदायित्व

- हाम्रो उत्तरदायित्व वित्तीय विवरणहरु समग्र रुपमा सारवान रुपमा त्रृटि नभएको आश्वस्तता प्राप्त गर्ने हो, छल कपट अथवा भुलहरु भएमा लेखापरिक्षकको **प्रतिवेदनको रायमा समावेश** हुन्छ। मनासिब आश्वस्तता प्राप्त गर्न हामीलाई लेखापरिक्षणको योजना बनाउन र लेखापरिक्षण सम्पन्न गर्न अनिवार्य गराउँछन।
- लेखापरिक्षण अन्तर्गत वित्तीय विवरणमा उल्लेखित रकम र खुलसालाई पुष्टि गर्ने प्रमाण प्राप्त गर्ने सम्बन्धी सम्पादन कार्यविधि संलग्न हुन्छ। यसरी छनौट गरिएको कार्यविधि चाहे जालसाजी वा गल्तीबाट होस, सारभुत रुपमा त्रुटियुक्त प्रस्तुति हुन सक्ने जोखिमको लेखाजोखा सहित हाम्रो व्यवसाहिक निर्णयमा आधारित छ। त्यसरी जोखिमको लेखाजोख गर्ने क्रममा, हामिले कम्पनीको आन्तरिक नियन्त्रण उपर राय व्यक्त गर्ने उद्देश्यले नभई, परिस्थिति अनुसार हाम्रो लेखापरिक्षण कार्यविधि तयार गर्दा, कम्पनीले वित्तीय विवरण तयार एवं प्रस्तुती गर्ने क्रममा अवलम्बन गरेका आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको विश्लेषण गरेका छौं। लेखापरीक्षणमा व्यवस्थापनद्धारा प्रयोगमा ल्याइएका लेखा सिद्धान्तहरु एवं गरिएका महत्वपूर्ण अनुमानहरुको उपयुक्तताको तथा मुल्याङ्कन को साथै समग्र वित्तीय विवरण प्रस्तुतीको लेखाजोखा समावेश हुन्छ।

10

सहकारी ऐन, २०७४

परिच्छेद – १२

लेखा र लेखापरीक्षण

७४. **कारोबारको लेखा** : सहकारी संस्थाको कारोबारको लेखा दोहोरो लेखा प्रणालीमा आधारित र कारोबारको यथार्थ स्थिति स्पष्ट रूपमा देखिने गरी प्रचलित कानून बमोजिम अधिकार प्राप्त निकायले लागू गरेको लेखामान (एकाउन्टिङ स्टयाण्डर्ड) र यस ऐन बमोजिम पालना गर्नु पर्ने अन्य शर्त तथा व्यवस्था बमोजिम राख्नु पर्नेछ ।

७५. **लेखापरीक्षण** : (१) सहकारी संस्थाले प्रत्येक आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण सो आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र प्रचलित कानून बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त लेखापरीक्षकद्वारा गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र कुनै सहकारी संस्थाले लेखापरीक्षण नगराएको पाइएमा रजिष्ट्रार वा रजिष्ट्रारबाट अधिकार प्राप्त अधिकारीले त्यस्तो सहकारी संस्थाको लेखा परीक्षण इजाजतपत्र प्राप्त लेखापरीक्षकबाट गराउन सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम लेखापरीक्षण गराउँदा लेखापरीक्षकलाई दिनु पर्ने पारिश्रमिक लगायतको रकम सम्बन्धित सहकारी संस्थाले व्यहोर्नेछ ।

11

सहकारीका लागि NFRS, NFRS for SMEs or NAS for MEs

कुन लेखामान लागु भई वित्तिय विवरण तयार गर्ने आधारमा सहकारीको वर्गिकरण यस प्रकार हुने देखिन्छ ।

S.N.	Applicability Standards	NFRS	NFRS for SMEs	NAS for Micro Entities
	Applicable F.Y.	2075-2076	2076-77	2077-78
1	Borrowing from banks or financial institutions or public funds or from entities holding assets in fiduciary capacity	NRs 50 Crore or above	More than NRs 5 crore Less than 50 Crore	NRs 5 Crore or less
2	Public Deposits	NRs 50 Crore or above	More than NRs 5 crore Less than 50 Crore	NRs 5 Crore or less
3	Statement of Financial Position (Balance Sheet) total without off-setting current liabilities current assets	NRs 1 Arab or more	More than NRs 10 crore Less than 1 Arab	NRs 10 crore or Less
4	Interest Income (Turnover)	NRs 1 Arab or more	More than NRs 10 crore Less than 1 Arab	NRs 10 crore or Less
5	No of Employee	300	N/A	N/A

12

सहकारी नियमावली, २०७५

२८. **अभिलेख** : (१) ऐनको दफा ७२ को उपदफा (२) बमोजिम सहकारी संस्थाले आफ्नो कार्यसञ्चालनको अभिलेखका साथै आफूले गरेको कारोबारको लेखा विभागले तोकेको तरिका र ढाँचामा समेत राख्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम अभिलेखीकरण तथा लेखापालन गर्दा अन्य कुराका अतिरिक्त देहायका किताब, खाताबही तथा विवरणसमेत राख्नु पर्नेछ :-

13

सहकारी नियमावली, २०७५

(क) अनुसूची-३, अनुसूची-९, अनुसूची-१० वा अनुसूची-११ बमोजिमको सदस्यता दर्ता किताब,

(ख) प्रारम्भिक साधारण सभा, साधारण सभा, विशेष साधारण सभा र समिति, लेखा सुपरिवेक्षण समिति, उपसमितिहरूका बैठकहरूको छुट्टाछुट्टै कारवाही किताब,

(ग) नगदी बही,

(घ) सहकारी संस्थाले अन्य कुनै व्यक्ति वा संस्था वा सङ्घ वा निकायसँग कुनै कारोबार गरेको भए त्यस्तो कारोबार देखाउने दर्ता किताब,

(ङ) शेयर दर्ता किताब,

(च) मालसामानको मौज्दात (स्टक) दर्ता किताब,

14

सहकारी नियमावली, २०७५

(छ) ऋण लेनदेन दर्ता किताब,

(ज) बेरुजु एवं सम्परीक्षण खाता,

(झ) आम्दानी, खर्च, सम्पत्ति र दायित्वसम्बन्धी अलग-अलग खाता तथा सहायक खाताहरू,

(ञ) हिसाब परीक्षण सूची, आय-व्यय र स्थिति विवरण पत्र,

15

लेखा परिक्षण पुर्व व्यवस्थापनले गर्नुपर्ने लेखा तथ अन्य तयारी

- अग्रिम कर **कट्टि** र कर व्यवस्था
- ह्रास**कट्टि**
- खर्चको व्यवस्था जस्तै लेखापरिक्षण शुल्क, बोनस
- ऋण नोक्सानी व्यवस्था
- बैक हिसाब मिलान अन्य हिसाब मिलान विवरण
- कोषहरु मिलान तथा बाडफाड
- टिडिस हिसाब मिलान
- कर हिसाब मिलान
- करार तथा अन्य सहमतिहरुको नविकरण
- वित्तिय विवरण प्रमाणिकरण
- अघिल्ला बर्षको समिक्षा तथा वित्तिय विश्लेषण
- सम्पतिको प्रमाणिकरण

16

कर योग्य आय वा नाफा र लेखाको आय वा नाफामा के फरक छ ?

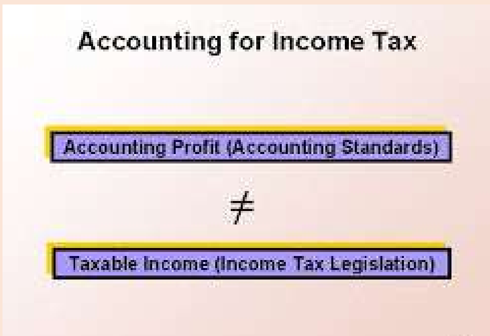

17

कर मिलान विवरण

Reconciliation of Accounting Profit and Taxable Profit		
Partiulars	Amount NRs.	Amount NRs.
Profit before tax of 2077/78 as per books of accounts		11,473,210.71
Add:		
Depreciation as per books of accounts	1,516,870.07	
Loan Loss Provision	2,770,100.60	
Repair and maintenance expense disallowed according to section 16	443,569.92	
Gratuity	87,000.00	
Donations	-	
Less:		
Depreciation as per section 19 of Income Tax Act, 2058	4,003,146.37	
Dividend Income	-	
Repair and maintenance expense allowable according to section 16	443,569.92	
LLP	12,796,184.60	
		(952,149.59)
Profit before tax of 2077/78as per Income Tax Act, 2058		(952,148.59)
Taxation @ %		-
Fines and Penalties under Income Tax Act, 2058		
Total provision for tax		-

18

अग्रिम कर कट्टि र कर व्यवस्था

- अनुसुची १०
- स्थगन कर

19

ह्रास योग्य सम्पत्ति

- **अनुसुची २ को ४(२) क अनुसार ह्रासकट्टि** आधार भन्दा बढी भएको आय मात्र आयमा समावेश

20

ऋण नोक्सानी व्यवस्था

ऋणको वर्गिकरण	भाखा नाघेको अवधि	ऋण नोक्सानी व्यवस्था/जोखिम कोष व्यवस्था प्रतिशत
असल	भाखा ननाघेको	१
शकांस्पद	१ बर्ष भन्दा कमभाखा नाघेको	३५
खराब	१ बर्ष भन्दा बढि भाखा नाघेको	१००

- दफा ५९ (१ख) सहकारी संस्थाले जोखिम व्यहोर्ने कोषमा राखेको असुल हुन बाकी ऋण रकमको पाच प्रतिशतसम्मको रकमलाई खर्चको रुपमा कट्टी गरिनेछ ।

21

ऋण नोक्सानी व्यवस्था

- दफा ५९ (१ग) उपदफा (१क) र (**१ख**) बमोजिम जोखिम व्यहोर्ने कोष कायम रहेको अवस्थामा नउठ्ने आसामी भनी मुनाफाबाट खर्च लेखिएमा मिन्हा हुने छैन र त्यस्तो कोषमा रहेको रकम पूँजीकृत गरिएमा वा मुनाफा वा लाभांश बाँडफाँड गरिएमा जुन वर्ष बाँडफाँड गरिएको छ सोही वर्षको आयमा समावेश गरिनेछ ।”

22

ऋण नोक्सानी व्यवस्था

- दफा ५९ (१ग) उपदफा (१क) र **(१ख**) बमोजिम जोखिम व्यहोर्ने कोष कायम रहेको अवस्थामा नउठ्ने आसामी भनी मुनाफाबाट खर्च लेखिएमा मिन्हा हुने छैन र त्यस्तो कोषमा रहेको रकम पूँजीकृत गरिएमा वा मुनाफा वा लाभांश बाँडफाँड गरिएमा जुन वर्ष बाँडफाँड गरिएको छ सोही वर्षको आयमा समावेश गरिनेछ।"

23

जोखिम व्यहोर्ने कोषको रकम आयमा समावेश

- सहकारीले आयक आ.व. असुल हुन बाँकी ऋण रकमको बढीमा ५% सम्म, यी निम्न अवस्थामा उक्त व्यवस्था आयमा समावेश हुन्छ।
- आर्थिक बर्षको अन्त्यमा अघिल्लो वर्षमा भन्दा असुल हुन बाँकी ऋण कम भई व्यवस्था अघिल्लो असुल हुन बाँकी ऋण रकमको बढीमा ५% भन्दा कम भएमा
- व्यवस्थाको आधार कम भएमा आय बाधेमा सहकारी ऐन मापदण्ड
- सहकारी लिकिडिएसन मा गएमा

24

कट्टि गर्न नपाउने खर्च

- घरेलु वा व्यक्तिगत प्रकृतिका खर्च
- यस ऐन बमोजिम बुझाउनु पर्ने कर र कुनै देशको सरकार तथा सोको कुनै स्थानिय निकायलाई कुनै कानुन वा सो कानुन अन्तगर्त कुनै नियम, बिनियमको उल्लघंन गरे वापत बुझाइएको जरिवना र यस्तै शुल्क

25

लाभांस कर छुट सुविधा

- लाभांशमा लाग्नेकरकोदरः ऐनकोदफा ८८ को उपदफा (२) कोखण्ड (क) बमोजिम बासिन्दा कम्पनी तथा साझेदारी फर्मले भुक्तानी गर्नेलाभांशमा ५ प्रतिशतका दरलेकर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवथा रहेकोछ

- दफा ९२ को उपदफा (१) कोखण्ड (क) मा तो भुक्तानीलाई अन्तिमरुपमा करकट्टी हुनेभुक्तानी मानिएको छ अर्थात यसरी कर कट्टी पछि प्राप्त हुने भुक्तानीलाई आयमा समावेश गर्नुपर्दैन ।
- ५४(३) उपदफा (१) मा जुनसुकैकुरा लेखिएकोभए तापनि सो उपदफा बमोजिम कर कट्टी भईप्राप्त भएकोलाभांश वितरण गरेमा कर लाग्ने छैन ।

26

आर्थिक ऐन, २०८१

- Medical Credit 750 to 1500
- PPF 3 Lacs to 5 Lacs
- Payment of Salary through Bank if exceeds 25,000 per month

27

लेखापरिक्षक संग सम्बन्ध

- नियुक्ति
- इनगेजमेन्ट लेटर तथा योजना छलफल
- प्रारम्भिक प्रतिवेदनमा व्यवस्थापनको प्रविवेदन

28